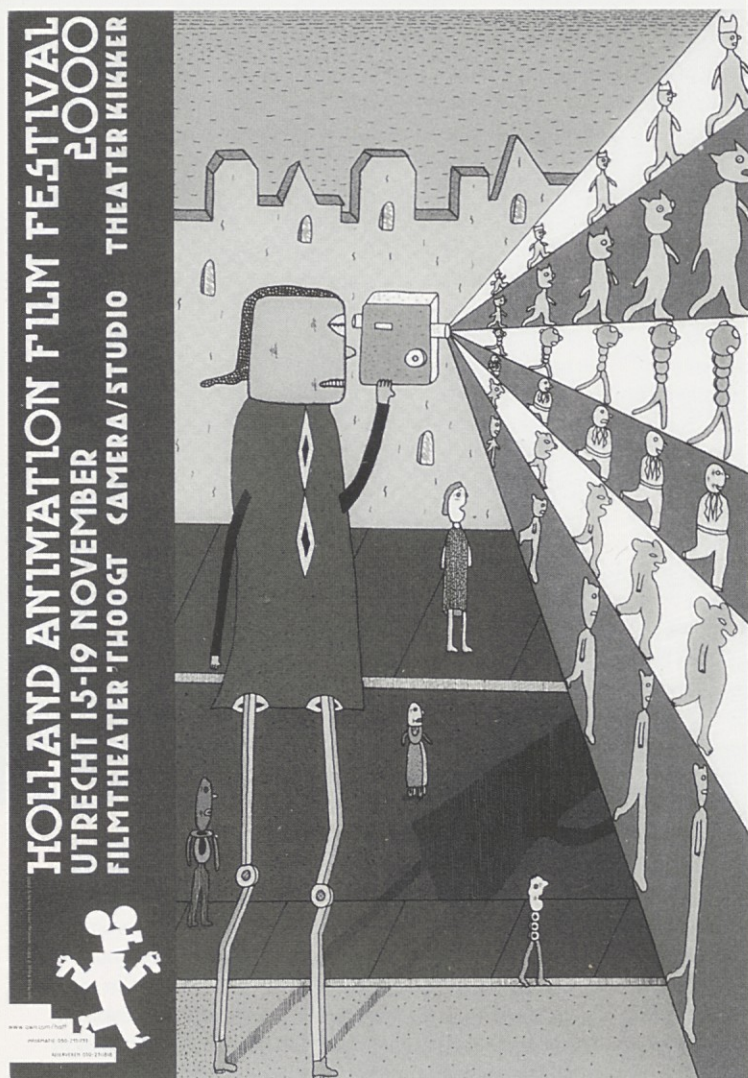

holland animation festival 2000

Že dolgo sem si želel obiskati mednarodni festival animiranega filma v nizozemskem Utrechtu (www.awn.com/haff). Prva posebnost tega bienalnega festivala so festivalski plakati, ki jih naročijo v izdelavo priznanim stripovskim avtorjem. Prvi plakat in logotip je naredil svetovno znani nizozemski stripovski avtor Joost Swarte, zadnja leta pa so s svojimi grafičnimi mojstroviniami počastili predvsem ameriški avtorji: Charles Burns, Art Spiegelman in nazadnje abstraktni Mark Beyer. Druga posebnost je festivalski program, ki je bil do zadnje izvedbe v svojem tekmovalnem delu posvečen izključno mednarodnim reklamnim in belgijsko-nizozemskim študentskim animiranim filmom. Ob vse bolj kakovostni in originalni mednarodni produkciji kratkih avtorskih animacij pa so se v Utrechtu odločili v tekmovalni program uvrstiti tudi narativne in eksperimentalne umetniške filme. Festival vsakič spremlja vsebinsko preiščen in izredno bogat spremljevalni del. Tokrat smo gledali naslednje programe: retrospektivi častnega gosta, v Kanadi živečega Nizozemca Paula Driessna, francoskega Kanadčana – pionirja abstraktne in računalniške animacije, Reneja Jodoina, in retrospektive članov žirij. Z izborom sedmih filmov smo se poslovlili od Carla Barksa, lansko leto preminulega stripovskega genija, ki je usodno zaznamoval Disneyevo produkcijo kratkih risanih filmov z Jakom Racmanom v glavni vlogi. Vizualni sprehod v zgodovino animiranega filma se je nadaljeval s selekcijo filmov iz studia bratov Fleischer (Betty Boop, Koko, Popeye ...) in pregledom upodobitve okostnjakov v zgodovini animiranega filma. Med sodobnimi produkcijskimi centri so z izborom predstavili študentsko produkcijo londonskega Goldsmiths College in bruselske akademije La Cambre ter francoskega studia Folimage, kjer uspešno gostijo avtorje iz vse Evrope v projektu "Artist-In-Residence". Kdor je po tolikšnem programu zbral še kaj moči, si je lahko ogledal še desetletni prerez avstralskega animiranega filma, risanke kabelske televizije Cartoon Network, štiri dolgometražne animirane filme ter nizozemski in mednarodni program računalniške animacije, v katerem je bil prikazan tudi edini slovenski film, *Crossroads 2* (1998) Francija Slaka in Miloša Radosavljeviča. Kot da vse naštetost ne bi bilo dovolj, so organizatorji naredili dodatno potezo, ki postavlja nizozemski festival v sam vrh svetovnih festivalov animiranega filma. V sodelovanju s Holland Animation Association so pripravili serijo pogovorov s šestimi avtorji, ki so svoje filme prikazali v tekmovalnem programu ali so bili člani žirij. Joan Ashworth, Piotr Dumala, Igor Kovalyov, Marteen Koopman, Rob Stevenhagen in Rostom A.D. niso govorili o svojem delu, temveč je vsak predstavil izbor dveh animiranih filmov, ki so zaznamovali njihovo ustvarjalno pot. Častni gost, Paul Driessen, pa je lahko izbral kar dvajset animiranih biserov, ob katerih gledanju mu je zastalo srce. Program z nazivom "Heartstrings" je bil obenem enkratna mešanica zgodovinskih mejnikov in pozabljenih presežkov iz svetovne zakladnice animiranega filma.

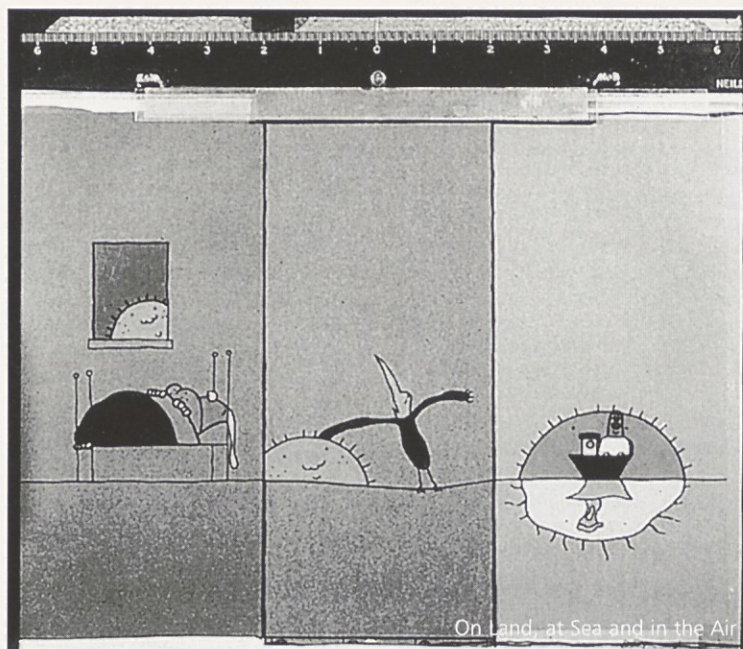
igor prassel

Konkurenca

V Utrechtu prikazani tekmovalni program je ponovno dokazal, da kvaliteta in raznolikost avtorskih filmov v neodvisni produkciji iz leta v leto naraščata. Žirija je imela težko delo, na koncu pa je vendarle soglasno podelila Grand Prix v kategoriji narativnih kratkometražev angleško-nizozemski koprodukciji *Father and Daughter* (2000) domačega avtorja Michaela Dudoka de Wita. De Wit, ki se je mednarodno proslavil že s svojim prvencem *Le Moine et le Poisson* (Menih in riba, 1994), preprosto zgodbo o obsesivnem lovu ribe, je tokrat pričaral emocionalno poetično pripoved o hčerki, ki celo življenje čaka na očetovo vrnitev. Zgodba ima zgodovinsko ozadje v obdobju druge svetovne vojne, ko so nizozemski mošje odhajali čez Rokavski preliv, da bi se pridružili zaveznikom. Velika poraženca Utrechta sta po mojem mnenju Nizozemec Paul Driessen in Poljak Piotr Dumala (njegovo retrospektivo ste si lahko ogledali v kinotečni Animiteki). Driessnov *The Boy Who Saw the Iceberg* (2000) je za razliko od njegovih črnohumornih filmov drama s tragičnim koncem. Dečkov fantazijski svet je Driessen spet mojstrsko vizualiziral s t.i. *split screen* efektom in ponovno dokazal, da je genij naracije zgodbe. Dumalin *Crime and Punishment* (2000) je, kot pove že naslov, priredba romana Dostojevskega. V svoji značilni tehniki direktnega praskanja na film je Dumala poustvaril eno izmed najboljših literarnih študij zločina in ljubezni ter se s tem filmom brez dvoma priključil eliti svetovnih klasikov animiranega filma! Med 38. kratkometražci v konkurenci moram omeniti še naslednje filme, za katere upam, da jih bomo kdaj zavrteli na kinotečnem platnu: *Ring of Fire* (2000) Nemca Andreasa Hykadeja je že kulturna, bizarno seksualna parodija na žanr westerna; *The Man With the Beautiful Eyes* (2000) Jonathana Hodgsona iz Velike Britanije me je začaral predvsem zaradi akvarelne risarske tehnike in, podobno kot *A Noite* (Noč, 1999) Portugalke Regine Pessoa, ki se izraža z originalno tehniko praskanja na kredo, zaradi melanholične zgodbe o osamljenosti in strahu. Grand Prix med eksperimentalci je dobil še en nizozemski avtor, Joost Rekveld za *#11, Marey <=> Moiré* (1999), v katerem enainvajset minut gledamo nanose barvnih plasti stroboskopskih podob v stilu neoprimitivnega pop-arta. Avtor je privedel eksperiment do skrajnosti, večina publike je zapustila dvorano, žirija pa se je odločila nagraditi najbolj radikalno izvedbo. Sam bi bil bolj vesel, če bi nagrado dobila dva manj abstraktna avtorska filma. *Furniture Poetry* (1999) je posrečena piksilacija hišnih objektov Britanca Paula Busha, ki je dobil zamisel za film ob branju filozofa Ludwiga Wittgensteina o objektivni realnosti. *La Sagra* (Veselica, 1998) Italijana Roberta Catanija je film, v katerem se čudovite, vizionarne barvne pastelne risbe pretapljajo in spregovorijo brez komentarja. Raba animiranega filma kot medija za reklamiranje proizvodov, vzgojne in medijske kampanje ter glasbene videospote, vse to je v svetu vsakdanja praksa. Pri nas na tem področju še vedno zeva globoka luknja. Uporabna animacija (ang. *applied animation*), v katero so uvrščene zgoraj naštet kategorije, je v Utrechtu po številu prijavljenih in izbranih filmov najbolj zastopana. Na tokratnem festivalu so kraljevali Japonci, ki so predstavili kar 33 različnih reklamnih spotov za glasbeno televizijsko postajo Vibe Pics. Žirija je med njimi za glavno nagrado izbrala 50-sekundni video film Hitoshija Suenagaja *Metetra: =Equal* (2000). Reklama, zrisana v klasični tehniki risbe s svinčnikom na papir, je posneta zelo dinamično, njeno sporočilo pa gledalcu postane jasno šele, če pozna znamko (sam sem najprej pomislil, da je to reklama za mentolove bonbone?!). Med študenti si je Grand Prix in štipendijo Nizozemskega Filmskega Sklada v vrednosti 30.000 guldnov zaslužil prav tako Nizozemec Sander Alt s filmom *Chay Abah* (1999), računalniško generirano pripovedjo o majevskem mitu. In če je žirija kje favorizirala domačega avtorja, je bilo to med študenti, saj je drugouvrščen Belgijec Marc Roels v filmu *Concern* (2000), zgodbi o mladeniču, ki skozi okno opazuje življenje svojega ostarelega soseda, pokazal več likovnega in narativnega talenta.

Paul Driessen

Driessen je v Utrechtu praznoval svoj šestdeseti rojstni dan in festival mu je pripravil darilo v obliki celotne retrospektive njegovih filmov. Avtor je skupaj s publiko užival ob gledanju svojih prvih animiranih televizijskih reklam iz sredine šestdesetih in podrobno analiziral svoje sodelovanje pri celovečerni animaciji Beatlov Georga Dunninga, ki ga je konec šestdesetih usodno zaznamovalo z vednostjo, da je mogoče

delati umetniške in obenem progresivne filme. Od takrat Driessen naredi nov film skoraj vsako leto. Svoj drugi dom je našel v Montrealu pri National Film Board of Canada, kjer so mu ponudili najboljše ustvarjalne pogoje, čeprav se je vmes vedno vračal na Nizozemsko, kjer je, predvsem s producentom Nicom Cramo, ustvaril kopico nagrajenih filmov. Driessen je pravi mojster pripovedovanja kompleksnih zgodb in eden redkih animatorjev, ki naravno obvladajo jezik medija. Konceptualnost njegove filmske govorice je najbolj očitna pri rabi razcepljenih prizorov (ang. *split screen*), v katerih v istem filmu poteka vzporedno več zgodb. V *On Land, at Sea and in the Air* (1980), kjer je deset let pred tehnološkimi izboljšavami računalnika prvič uporabil ta konstruktorski princip, od leve proti desni gledamo tri različne like (povprečni človek v svoji hiši, čudni ptič v zraku in pustolovski par na ladji), ki na trenutke počnejo iste stvari, na trenutke dogajanje prvega povzroči reakcijo pri drugih dveh in na trenutke liki prehajajo v polje drug drugemu, dokler se na koncu kadri ne združijo in človek postane deček, ki se v kadi igra s ptico in ladjo. Podoben princip, le da se razdelitev kadrov poveča na osem ritmično in dinamično samostojnih scen, z dodatkom samostojnih zvočnih zapisov in barvnih lestvic, ponovi v poetičnem *The End of the World in Four Seasons* (1995). V vseh svojih filmih se Driessen z občutkom sprehaja od črne komedije do filozofije in skoraj nikoli ne izpostavlja glavnega lika – njegov fantazijski svet je poln sestranih, jastrebom podobnih ptičev, ogromnih pikčastih krav, raznih vrst agresivnih mačk, velikanskih in zlobnih rib, dolgočasnih muh, pajkov ter štorasto romantičnih, toda asexualnih moških in žensk. Podrobno pa gledalcu vedno predstavi prostor dogajanja, kar doseže s poudarjenim snemanjem srednjih in totalnih planov. *The Waterpeople* (1992) je Driessnov poklon Nizozemski, obenem pa še en izvrsten film razcepljenih prizorov, v katerem s tanko črto loči dva svetova (pod in nad vodno gladino), ki se vzajemno oplajata.

Borowczyk/Beatli

Na koncu naj omenim še dve največji presenečenji. Dolgometražec kontroverznega poljskega avtorja Waleriana Borowczyka *Theatre de Monsieur et Madame Kabal* (Gledališče g. in ge. Kabal, 1967) je bizarna, poetična, surrealistična, duhovita, sijajno zrisana in animirana filmska pripoved, ki jo spremlja odlična glasbena partitura. Z istimi superlativi, samo še psihadeličnost bi dodal, označujem *Yellow Submarine* (1968) Georgea Dunninga. Kopija je bila pred kratkim obnovljena in na tem mestu napovedujem njeno predvajanje tudi v dvorani Slovenske kinoteke, kamor bomo junija 2001 povabili tudi direktorja Nizozemskega festivala animacije (Holland Animation Festival), Gerbena Schermerja, ki bo predstavil selekcijo nagrajenih in izbranih filmov!.